

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ**

**Профессор С.М. Жақыповтың туғанына 65-жыл толуына
арналған «ПСИХОЛОГИЯНЫҢ ҚАЗІРГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ:
БАСТАУЫНАН ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒА ДЕЙІН» атты Халықаралық
ғылыми конференцияның
МАТЕРИАЛДАРЫ**

**МАТЕРИАЛЫ
международной научной конференции
«СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПСИХОЛОГИИ: ОТ ИСТОКОВ К
СОВРЕМЕННОСТИ», посвященной 65-летию со дня рождения
профессора С.М. Джакупова**

**MATERIALS
of International Scientific Conference
"CONTEMPORARY ISSUES OF PSYCHOLOGY: FROM THE
BEGINNINGS TO MODERNITY", dedicated to the 65th anniversary of
Professor S.M. Dzhakupov**

АЛМАТЫ, 2015 Ж.

МАЗМҰНЫ

**1 СЕКЦИЯ. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ЭТНИКАЛЫҚ ПСИХОЛОГИЯНЫҢ
ҚАЗІРГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
СЕКЦИЯ 1. СОВРЕМЕННЫЕ ВОПРОСЫ ОБЩЕЙ И ЭТНИЧЕСКОЙ
ПСИХОЛОГИИ**

<i>Қасен Г.А.</i> ПРОБЛЕМА ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ СУБЪЕКТОВ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В СВЕТЕ НАУЧНЫХ ИДЕЙ С.М. ДЖАКУПОВА.....	10
<i>Конысбаева А.Б., Тусубекова К.К.</i> ЦЕННОСТНЫЙ КОМПОНЕНТ В СОДЕРЖАНИИ УСТНОГО НАРОДНОГО ТВОРЧЕСТВА КАЗАХСКОГО НАРОДА.	17
<i>Логина Н.А.</i> ПРОБЛЕМА ЦЕЛОСТНОГО ЧЕЛОВЕКА В РОССИЙСКОЙ ПСИХОЛОГИИ XX ВЕКА.....	20
<i>Сейітнұр Ж.С., Адилова Э.Т., Бегімжанова Г., Әмірсейіт Т.</i> С.М. ЖАҚЫПОВТЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ МҰРАСЫ ТАРИХИ ЗЕРТТЕУ ПӘНІ РЕТІНДЕ.....	24
<i>Сахиева Ф.А., Бердібаева С.Қ., Гарбер А.И.</i> ЭТНИКАЛЫҚ БАҒЫТТАҒЫ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫҢ ДАМУЫНА ӘСЕР ЕТЕТІН ФАКТІЛЕР.....	29
<i>Ташимова Ф.С., Бурдина Е.И., Ризулла А.Р.</i> СМЫСЛООБРАЗОВАНИЕ КАК ОСНОВА, ОПРЕДЕЛЯЮЩАЯ ПРЕОДОЛЕНИЕ ЧЕЛОВЕКОМ СЛОЖНЫХ ЖИЗНЕННЫХ СИТУАЦИЙ.....	31
<i>Тоқсанбаева Н.Қ., Жолмырзаева К.Р., Тоқсанбаева Н.Б.</i> С.М. ЖАҚЫПОВ БОЙЫНША БІРЛЕСКЕН ІС-ӘРЕКЕТ - ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕРДІҢ ПӘНІ РЕТІНДЕ.....	36
<i>Федорович О.В., Логина М.Н.</i> К ВОПРОСУ О КАТЕГОРИИ ОТНОШЕНИЙ В ПСИХОЛОГИИ.....	40

**2 СЕКЦИЯ. ОҚЫТУ ЖӘНЕ ТӘРБИЕ ПСИХОЛОГИЯСЫ
СЕКЦИЯ 2. ПСИХОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ**

<i>Ауталипова Е.Н., Ахтаева Н.С.</i> БАСТАУЫШ МЕКТЕП ЖАСЫНДА ЭМОЦИОНАЛЫҚ ИНТЕЛЛЕКТІҢ ҚАЛЫПТАСУЫ МЕН ДАМУЫНЫҢ АЛҒЫ ШАРТТАРЫ.....	45
<i>Жарықбаев Қ.Б.</i> О МОНОГРАФИИ С.Д. ЖАКУПОВА «ПСИХОЛОГИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ».....	48
<i>Беленко О.Г., Нурмухамбетова К.М.</i> ПУТИ КОРРЕКЦИИ ЭМОЦИОНАЛЬНО- ПОВЕДЕНЧЕСКИХ НАРУШЕНИЙ В ДОШКОЛЬНОМ ВОЗРАСТЕ.....	51
<i>Борбасова Г.Н., Туреханова А.Т.</i> ТӘРБИЕНІҢ ЖЕТКІНШЕК ЖАСЫНДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ МАЗАСЫЗДАНУ ДЕНГЕЙІНЕ ӘСЕРІ.....	54
<i>Давлетова А.А.</i> МЕТОДИКА НА РАСКРЫТИЕ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА И СНИЖЕНИЯ ТРЕВОЖНОГО СОСТОЯНИЯ ШКОЛЬНИКА.....	58
<i>Дуйсенбеков Д.Д., Баймолдина Л.О., Болтаева А.М., Калымбетова Э.К., Садыкова А.Т., Садыкова Н.М.</i> УНИВЕРСИТЕТСКАЯ СПЕЦИАЛЬНОСТЬ "ПСИХОЛОГИЯ" И КРЕДИТНАЯ СИСТЕМА ОБУЧЕНИЯ.....	65
<i>Ергарина Ж.М., Мынжасарова С.А.</i> ВЛИЯНИЕ УЧЕБНОЙ МОТИВАЦИИ НА РАЗВИТИЕ КОГНИТИВНЫХ ПРОЦЕССОВ СТУДЕНТОВ.....	69
<i>Жантیکеев С.К.</i> ИЗУЧЕНИЕ МАКРО-УРОВНЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ СТРУКТУРЫ ОБУЧЕНИЯ.....	72
<i>Жұбаназарова Н.С., Сайлау М.</i> БАСТАУЫШ МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ БІРЛЕСКЕН ТАНЫМДЫҚ ІС-ӘРЕКЕТІН ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫ АРҚЫЛЫ	

2 СЕКЦИЯ. ОҚЫТУ ЖӘНЕ ТӘРБИЕ ПСИХОЛОГИЯСЫ
СЕКЦИЯ 2. ПСИХОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ

*Е.Н. Ауталипова
Н.С. Ахтаева*

**БАСТАУЫШ МЕКТЕП ЖАСЫНДА ЭМОЦИЯЛЫҚ ИНТЕЛЛЕКТІНІҢ
ҚАЛЫПТАСУЫ МЕН ДАМУЫНЫҢ АЛҒЫ ШАРТТАРЫ**

Қазіргі психология ғылымында белсенді түрде талданып жүрген мәселелердің бірі - эмоциялық интеллект мәселесі. Алғаш рет «эмоциялық интеллект» терминін 1990 жылы Дж. Майер мен П. Саловей [1] қолданған еді. Осы авторлардың берген анықтамаларының бірінде былай делінеді: «эмоциялық интеллект – эмоциялар мен эмоциялық білімдерді түсінуге қабілеттілік; сондай-ақ, тұлғаның эмоциялық және интеллектуалдық өсуіне ықпал ететін эмоцияларды басқару қабілеті» [1, с.48].

Бастауыш мектеп жасында эмоциялық интеллектінің дамуы ерекше маңызға ие болады, өйткені, дәл осы кезеңдерде балалардың белсенді эмоциялық қалыптасуы, олардың өзіндік сана-сезімінің, рефлексия мен децентрацияның (серіктесінің орнына өзін қоя білу, оның қажеттіліктері мен сезімдерін ескере білу) жетілуі жүреді. Эмоциялық интеллектіні кеңейту бойынша барлық психикалық процестерінің жоғары сензитивтілігімен және икемділігімен ерекшеленетін, сондай-ақ, өзінің ішкі жан-дүниесіне терең қызығушылықпен қарайтын жеткіншектермен жұмыс жүргізу мақсатқа сай болып табылады.

Ғылыми әдебиеттерді талдау бастауыш мектеп жасындағы эмоциялық көріністерді осы аталған жас кезеңінде эмоциялық интеллектінің қалыптасуы мен дамуына ықпал ететін негізгі сипаттама ретінде қарастыру қажеттілігін көрсетіп отыр.

Бастауыш мектеп жасында эмоциялық дамудың бірқатар өзіндік ерекшеліктері бар, олар өз кезегінде ары қарай эмоциялық интеллектінің қалыптасу спецификасын анықтайтын болады. Аталмыш жас кезеңінде қоршаған ортаға деген барлық қатынас «жақсы» және «жаман» позицияларына негізделетін эмоциялық бағыттылықтан көрінеді. Осы мән мәтінде Ж. Пиаженің көзқарасы баланың әлемді «мейірімділік» пен «зұлымдық» ұғымдарын түсінуінен көрінетін екі полярлық эмоциялар тұрғысынан қабылдауы туралы түсінікке негізделеді [2]. Бұл ұғымдарды бала эмоциялық өрісте көреді, және оның көрсете алатын, ең бастысы өз бетімен түсіндіре алатын эмоцияларының бәрі осы құрылымдар туралы түсінікке негізделеді.

К.Э. Ричард [3] және басқа да зерттеушілер эмоциялық құбылыстарға көп көңіл бөледі, бірақ эмоцияны «балаларға ықпал ететін» ерекше фрагмент ретінде түсіндіру эмоцияның баланың әлеммен, адамдармен және өз-өзімен өзара қатынастар құруына қатысын талдау үшін мүмкіндіктерді шектеп тастады. Бала дамуының әлеуметтік жағдайын талдау көбінесе эмоциялық өрістің қатыстылық сипатын талдаусыз жүреді. Бұл жерде эмоциялар кемеліне жетпеген балалар психикасының экзотикалық және иррационалды көрінісі ретінде қарастырылады. Г.М. Бреслав [4] бойынша, эмоциялық құбылыстарды талдау тұлғаның балалық шақта қалыптасу сипатын толықтырып қана қоймайды, сондай-ақ, оның негізгі сәті болады.

Эмоциялық интеллектінің қалыптасуына ықпал ететін факторлар ретінде біз балада мазасыздану, үрей және т.с.с. сезімдер туғыза алатын мүмкін боларлық барлық өмірлік жағдайларды, сонымен қатар, жағымды эмоциялар туғызатын жағдайларды атай аламыз. Олардың атқаратын рөлі мынада: олар баланың өз эмоциялары мен өзгелердің эмоцияларын түсінулеріне негіз туғызады, осының негізінде бала өзінің айналасындағы болып жатқан жағдайлар туралы қорытынды жасайды және сәйкесінше эмоциялық реакцияға дайындалады. Факторлардың биологиялық және әлеуметтік негізделіш берілгені белгілі.